

BUITEN

8^e JAARGANG N°. 20.

ZATERDAG 16 MEI 1914.

Foto C. Steenbergh.

DE VLIET BIJ VOORBURG.
LINKS DE HISTORISCHE BUITENPLAATS „HOFWIJCK”

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE GEHEIMZINNIGE VIOLIST, DOOR WILLIAM LE QUEUX (20)	BLZ. 232—233 EN 241—242
NACHTEGAAL, (GEDICHT), DOOR JAN J. ZELDENTHUIS.	BLZ. 233
„HOFWIJCK”, DOOR J. L. WALCK, GEÏLLUSTR.	BLZ. 231. 234—237
SLOOPEND HERBOREN-NEDERLAND, VI, DOOR MR. DR. J. C.	
OVERVOORDE, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 237—238
KOGELOOGST UIT DEN BALKAN, DOOR G.	BLZ. 238
UIT DE JEUGD VAN MARIE-LOUISE, DOOR A. C. JAGER.	„ 239
LENTE IN ALBANIË, DOOR J. FABIUS, GEÏLLUSTR.	BLZ. 238—239
DE REIGERSBEK, (SLOT), DOOR K. SIDERIUS.	BLZ. 240
BLOESEMPRACHT IN EEN BOOMGAARD VAN DEN HEER S.	
W. DE CLERCQ TE NIEUW-VENNEP. ILLUSTRATIE.	„ 240
HET GEVAARLIJKE VAN PLATANEN, DOOR C.	„ 241
KONING CHRISTIAAN X VAN DENEMARKE. ILLUSTRATIE	„ 241
KONINGIN ALEXANDRA VAN DENEMARKE ILLUSTRATIE	„ 241
HET SLOT AMALIENBORG VAN ONZE AANSTAANDE KONINKL.	
GASTEN, TE KOPENHAGEN. ILLUSTRATIE.	„ 241
EEN SLUIPGAT IN EEN IJZERDRAADVERSPERRING, DOOR	
W. H. C., GEÏLLUSTREERD.	„ 242

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers **Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.”** Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

DE GEHEIMZINNIGE VIOLIST

door WILLIAM LE QUEUX.

(20) (Geautoriseerde vertaling.)

HOOFDSTUK XVI.

„ZEG, dat ik kom”, zeide ik. En vervolgens mij tot mijn tante wendend, zeide ik snel: „ik weet wie het is. 't Is iemand uit Londen die ik ken, en die nu en dan in Torquay komt. 't Is mogelijk dat zij in de bad-courant heeft gelezen, dat ik hier was”.

Ik geloof dat tante in mijn oogen niet de buitengewone ergernis las, die ik voelde terwijl ik opstond en de kamer verliet. Toen ik beneden in den salon kwam, stond Madame Joubert met haar rug naar mij toe uit het raam te kijken naar het prachtige uitzicht.

„Ha!” riep zij uit, zich omkeerende, „ik ben toch zoo blij, dat ik u gevonden heb; u zult het mij, hoop ik, niet kwalijk nemen, dat ik u hier kom opzoeken? U heeft zeker wel een paar minuten den tijd, niet waar?”

„Slechts een paar minuten”, antwoordde ik koel. „Wat is de reden van uw bezoek, als ik vragen mag, en hoe kwaamt u mijn adres te weten?”

„Sedert wij elkaar te Paignton ontmoetten, ben ik in Londen geweest”, antwoordde zij, „en ik belde meneer Calvert's huis in Hornton Street op om naar uw adres te vragen”.

„Maar hoe kwam u op het idee om dat te doen?” riep ik in verbazing uit. „Hoe wist u dat zoo, dat ik de Calverts kende?”

„De huisbewaarder van uw kamers in Half Moon Street vertelde mij dat”, antwoordde zij kalm. „Ik belde uw nummer op, maar toen ik geen antwoord kreeg, belde ik den huisbewaarder beneden op. Hij vertelde mij dat u al eenige dagen de stad uit was, maar hij wilde niet zeggen waar heen. Hij ried mij aan, meneer Calvert's huis op te bellen, dan zouden de bedienden mij misschien uw adres wel kunnen geven. Dit deed ik, en de kame-nier gat het mij.”

„Zij had het recht niet om iemand, wie dan ook, mijn adres te geven”, zei ik, meer tot mijzelf dan tot mijn bezoekster. Toen voegde ik erbij:

„En waarover komt u mij nu spreken?”

„Over Gasperini. Heeft u hem gezien sedert u hier is?”

„Neen, en ik verlang er ook niet naar”.

Plotseling viel mij iets in.

„U heeft hem toch zeker niet verteld, dat ik hier ben, in dit huis, bedoel ik?” ging ik voort. Ik had geen reden te veronderstellen, dat hij naar het Chalet zou komen, zelfs al wist hij dat ik er was. Torquay is een heel eind van Dartmouth, waar zij

beweerde dat Gasperini was. Desalniettemin maakte de vraag van de vrouw mij eenigszins ongerust.

„Hij zoekt u”, zeide zij kalm. „Hij wenscht u te spreken, en als hij iets wil, doet hij het ook”.

„Maar waar zou hij mij over willen spreken?”

„Ik heb u al eens gezegd, op uw hoede voor hem te zijn”, antwoordde zij. „En om de waarschuwing nog eens te herhalen, en om u te vertellen, dat hij u nu zoekt, kom ik hier. Hij weet niet dat u hier zijt, maar hij zal het wel te weten komen. Hij komt altijd alles te weten wat hij wil”.

„Als dat zoo is”, zeide ik snel, „zou hij er goed aan doen, eerst te weten te komen waar Cuthbert Quain, die nog steeds vermist wordt, is”.

„Ik zeide: alles wat hij wil!” antwoordde zij.

„U bedoelt, dat hij Quain niet wenscht te vinden?”

„Waarom zou hij dat wenschen? Wat gaat Quain hem aan?”

„En toch”, zeide ik, haar gelaat scherp opnemend, „kende hij Quain”.

Ik zag haar bijna onmerkbaar ontstellen. Toen zeide zij:

„Heusch? Dat wist ik niet!”

„Wist u dat niet!” riep ik uit. „Kom, kom, Madame Joubert, uw geheugen moet u hier beslist in den steek laten! U waart zelf intiem bekend met Cuthbert Quain. En nu zegt u, dat uw echtgenoot hem niet kende”.

Zij glimlachte.

„Ik kan u verzekeren, dat ik een heele massa intieme kennissen heb, die Gasperini zelfs niet bij naam kent”.

„Quain kende hij niet enkel van naam”, zeide ik snel. „Hij kende hem persoonlijk. Zeer kort voor zijn verdwijning heeft men Quain Gasperini's huis in St. John's Wood zien binnengaan. Ik weet dit, hoewel waarschijnlijk niemand anders dit doet. Ik wist het uit die doofstomme bedienden van hem te krijgen”.

Haar nog steeds nauwkeurig gadeslaand, terwijl ik tot haar sprak, zag ik dat deze laatste opmerking haar zonder twijfel zenuwachtig had gemaakt.

„Ik veronderstel, Madame Joubert”, ging ik voort, met hare zenuwachtigheid mijn voordeel doende, „dat u weet, dat toen u met Quain naar die winkel van Brown in Club Row reed, waar vogels, en visch en nog andere dieren verkocht worden, u gevolgd werd door een detective?”

„Is het waar?” zeide ze met een gedwongen glimlach, terwijl haar adem even stakte. „Hoe interessant, al begrijp ik niet waarom een detective het in zijn hoofd zou halen, ons te volgen. „Maar nu wat betreft Gasperini en dat waarover ik u kom spreken”, vervolgde zij snel. „Als hij hier mocht komen, moet u u herinneren, dat ik u gewaarschuwd heb. Ik raad u tevens aan, hem zoo mogelijk te vermijden, wanneer er ook maar een kans mocht zijn hem te ontmoeten. Zult u daaraan denken, meneer Fane?”

„Daar kunt u van op aan”, antwoordde ik. „En ik ben u ten zeerste verplicht, dat u mij dit is komen vertellen. Blijft u nog lang in Devonshire?” voegde ik erbij, terwijl zij zich gereed maakte om heen te gaan.

„Dat kan ik heusch niet zeggen. Mijn plannen zijn veel te onvast om daarvan iets met zekerheid te kunnen zeggen”, zeide zij haastig, ja, bijna gejaagd. Een oogenblik later had zij het huis verlaten, en zag ik haar met haar gracieuze gang het kronkelende, met kiezelen bedekte pad tusschen de gazons afloopen naar het hek toe.

Het was mij of ik in een warnet zat, — of ik leefde in een doolhof van geheimzinnigheid. Nog afgezien van al wat er gebeurd was sedert mijn bezoeken aan Gasperini — daaronder begrepen de verdwijning van Cuthbert Quain, de geheimzinnige ziekte van mijn bediende Jeans en daarna die van Rosemary Calvert — was ik uitermate nieuwsgierig naar de oorzaak van den plotse-lingen dood van Mario Bondi in Louise Joubert's kamer in het Hotel te Paignton.

Persoonlijk voelde ik er mij zóó van overtuigd, dat de oude man door misdadig opzet om het leven gekomen was — al durfde ik haast niet gissen door wiens hand — dat ik een paar maal zeer sterk de verleiding had gevoeld den lijkschouwer te Newton-Abbot mijne vermoedens mede te deelen, en tevens den grond dien ik voor deze vermoedens had. Doch daarna was ik tot de conclusie gekomen, dat ik misschien beter deed mij met de zaak verder niet in te laten, daar de oude man nu toch eenmaal dood en begraven was. Bovendien had ik heelemaal geen verlangen naar bekendheid, en door het geval aan te brengen zou ik ongetwijfeld en onherroepelijk in het helle licht der publieke bekendheid zijn komen te staan.

Uit den salon boven had men een buitengewoon mooi uitzicht op de baai naar links en rechts zoover het oog reikte. Op een driehoek voor het venster van deze kamer stond een uitstekende verrekijker. Eenigen tijd nadat Madame Joubert was heengegaan, ging ik naar dezen salon om iets te halen, en daar ik verscheidene slagschepen door de baai zag trekken, blijkbaar op weg naar Teignmouth, richtte ik den kijker erop, en stelde hem. Daarna begon ik zonder bepaald doel verscheidene kleine bootjes te bekijken, die ver in zee waren. Voor het meerendeel hielden de inzittenden zich onledig met visschen. Achter in een dezer kleine bootjes, dat weinig grooter was dan een sloepje, lag een gelukkig paartje in elkanders armen. Wat zouden zij ongelukkig zoo gemakkelijk te zien was.

Even later draaide ik den kijker een eind naar rechts en richtte

hem op een ander bootje, dat een eindje zee in was. Toen ik den kijker gesteld had ontwaarde ik dat het een klein motorbootje was, dat zich naar rechts bewoog. Wederom verstellde ik den kijker, en nu zag ik de boot duidelijk en ook de inzittenden, een man en een vrouw.

Plotseling slaakte ik een uitroep. Ik had de opvarenden herkend. Ik keek nog eens. Ja, er was geen de minste twijfel aan. De man met de jachtpet op, lag lui achterover met zijn hand aan het roer. Ik keek nogmaals verbaasd toe. Eerst kon ik mijn oogen niet gelooven. Ja, het was Gasparini toch! En naast hem zat de mooie vrouw die nog geen half uur geleden beneden met mij had zitten praten. Toen ik het paar nauwkeuriger gadesloeg, zag ik dat de armen van de vrouw om Gasparini's hals waren geslagen, en dat zij haar handen gevouwen had. Zoo krachtig was de kijker, dat ik zelfs de uitdrukking van hartstochtelijke genegenheid op Louise Joubert's gelaat kon onderscheiden. terwijl zij naar hem opkeek en hem in de oogen staarde. Haar oogen waren met een zeer vreemde uitdrukking op de zijne gevestigd, zelfs dat kon ik duidelijk waarnemen. Daar hij met den rug naar mij toe zat, kon ik Gasparini's gelaat niet zien.

Mijn belangstelling in deze idylle was zoo groot, dat ik den kijker op het motorbootje gericht hield, totdat de inzittenden niet meer te onderscheiden waren. Al den tijd dat ik hen had gadesloeg, had geen van beiden zich bewogen. Eindelijk, toen ik mij weer opgericht had, ontsnapte mij een uitroep:

„Huichelaarster!”

Louise Joubert moest een huichelaarster zijn, en nog wel eene van een zeer gevaarlijke soort. Zij was bij mij gekomen onder het mom van een die het goed met mij voorhad, en had mij inlichtingen gegeven omtrent een man, dien zij beweerde te vreezen, en toch was zij verliefd op dien man, haar echtgenoot, zooals zij mij had verzekerd dat Gasparini was, hoewel ik, na wat ik zoo juist had gezien, niet langer geloofde dat hij werkelijk haar man was. Geëngageerde paartjes liggen met de armen om elkaars hals geslagen, maar gehuwden zelden. Tot op dien middag had ik nooit een gehuwd paar ontmoet, dat zich wederzijds zóó verliefd had getoond, dat een dergelijke wijze van optreden in een open boot er door verklaard werd. Waar lag nu de waarheid?

Ik leefde in een wereld van lastige problemen.

Geen Londenaar kan bestaan zonder zijn avondcourant, en sedert mijn komst te Babbacombe had ik dan ook de gewoonte aangenomen om naar St. Marychurch, een dorpje dat een halve mijl ongeveer van Babbacombe verwijderd ligt, en dat, naar ik meen, nu bij Torquay is getrokken, te slenteren om het plaatselijk avondblad te kopen, dat dagelijks in Exeter uitkomt.

Het was ongeveer ten tijd dat ik mijn gewone avondwandeling weder zou aanvangen, en toen ik eenige minuten later langs de duinen liep, en de kustlijn bewonderde, die nu baadde in den gloed van de ondergaande zon, voelde ik mij verre van gelukkig. Zeker, Rosemary was aan het beteren, een gedachte die mij een beetje opbeurde, maar toch kwamen de vreemde gebeurtenissen der laatste weken mij telkens weder in het hoofd, en leken mij, hoe kon ik niet verklaren, voorboden van naderend onheil.

Wat mijn gevoel van angst nog vermeerderde, was, dat ik voortdurend in het duister scheen rond te tasten. Er was niets dat ik kon doen, niets dat ik kon zeggen, geen stap, van welken aard dan ook, dien ik kon nemen, die er toe kon bijdragen om een ramp af te wenden, die ik misschien nu reeds blindelings tegemoet liep. Meer dan eens vervloekte ik onder het voortloopen den dag, waarop ik Gasparini voor den eersten maal in den trein ontmoet had en willens en wetens met hem in gesprek getreden was.

Wat geeft het echter of men al achteraf iets betreurt?

Dit is al even nutteloos als berouw, waarmede het eerste trouwens nauw verwant is. Vóór ik het winkeltje, waar men couranten verkocht, bereikt had, had ik tot zekere hoogte het gevoel van neerslachtigheid, dat mij overvallen had, er weder onder gekregen. Het is nog beter ten allen tijde optimist dan pessimist te zijn. Er zijn wel mensen die beweren, dat een optimist in een paradijs der dwazen leeft. Dat mag zijn, maar in een dwazen-paradijs is het beter uit te houden dan in de hel, die sommige wijze menschen zich scheppen door hun chronisch somber pessimisme.

Ik sloeg het blad op en keek de kolommen door. De suffragettes waren weder aan den slag geweest; Lloyd George had de Unionisten weder in het vaarwater gezeten; er was een inval gedaan in een speelhol in het West-End, er was een Vicomte met een korstje getrouwd; de groote ren te Newbury was door een buitenstaander gewonnen met 33 tegen 1.

Niets dat mij belang inboezemde. Ik was op het punt het blad op te vouwen en in den zak te steken, toen een regel onder „Gemengd Nieuws” mijn oog trof en ik de bladzijde omsloeg om het te kunnen lezen. Het volgende oogenblik liet ik de courant uit mijn handen vallen.

„Een effectenmakelaar, Maynard Drew genaamd, pleegde dezen middag zelfmoord op zijn kamers in Baker Street”.

Dat was het wat ik las!

Het korte en onopgesmukte van het bericht scheen er het vreeselijke nog van te verhoogen. Gedurende eenige oogenblikken was ik als verstomd. Arme Drew, de allerlaatste man ter wereld dien ik in staat had geacht om zich van het leven te berooven. Waarom had hij dat gedaan? Wat kon hem ertoe gedreven hebben? Zouden ze het wel goed hebben, dat het zelfmoord en geen ongeluk was?

Ik riep mij de laatste maal dat ik hem gezien had in het geheugen, dien dag, dat hij op mijn kantoor was gekomen en mij verteld had, dat de bankbiljetten ingehouden waren. Ik herinnerde mij, dat hij dien dag erg onder den indruk was geweest, en dat ik hem niet van raad had kunnen dienen. Maar iemand, tenzij hij al zeer zwak van geest was, zou zich toch niet van het leven berooven om een paar honderd pond, die hem ontfutseld waren en vooral niet een man van Maynard Drew's slag en positie. Drew was alles behalve zwakzinnig; bovendien had hij een rijken vader waarmede hij op goeden voet was. Ik was ervan overtuigd, dat zijn vader hem uit iedere ernstige finantieële moeilijkheid zou gered hebben, indien hij dit werkelijk noodzakelijk geacht had. Of, indien hij heel erg in het nauw gedreven was, zou het Drew al zeer gemakkelijk gevallen zijn om een „post obit” op zijn vaders versterf op te nemen. Daarom kon het feit dat de bankbiljetten ingehouden waren niet in direct verband staan met deze vreeselijke gebeurtenis.

Natuurlijk mocht Rosemary hiervan niets weten. En ook moest ik oppassen dat de couranten gedurende de volgende dagen haar niet in handen kwamen. Toen ik naar het Chalet terugkeerde, zag ik Calvert de deur uitkomen. „Ah, Cyril,” zeide hij, „ik kwam je juist tegemoet. Kort nadat je weg waart gegaan, is dit telegram voor je gekomen,” en hij haalde de oranje enveloppe uit zijn jaszak.

De inhoud was zeer kort en, luidde:

„Gelieve dadelijk te komen, zeer dringend”.

De onderteekening luidde „Enrico Marco”, en het telegram was afgegeven op een kantoor in de City. Marco, wist ik, was het hoofd van een effectenmakelaarsfirma, waarin Drew jongste deelgenoot was geweest.

HOOFDSTUK XVII.

DE VERBRANDE BOODSCHAP.

„'t Is treurig — een hoogst betreurenswaardige gebeurtenis! En denk u eens aan het discrediet, dat zij op mijn firma werpt! Het was al erg genoeg een client aan te brengen wiens bankbiljetten valsch bleken te zijn, maar dit...!”

De spreker, Enrico Marco, een genaturaliseerd Engelschman, was oudste deelgenoot in de welbekende firma Marco, Skinner, Upton, Jukes en Drew, effectenmakelaars in Lothbury — en de man, ten huize van wien kapitein Pettigrew, zooals hij mij verteld had, Gasparini had hooren spelen.

Gasparini had zijn studeerkamer van zijn huis in Grovesnor Street, met de handen onder zijn jaspanden, en met zwaar gefronste wenkbrauwen. Er was geen twijfel aan of Drew's tragische dood had hem zeer doen ontstellen. Het had hem in de war gebracht, omdat de gewone gang van zaken zijner firma er tijdelijk door in de war was gebracht.

„Ik probeerde het uit de kranten te houden”, zeide hij met een sterk accent, vóór ik nog iets kon zeggen, „maar het was al te laat. Door een hoogst ongelukkig toeval was er een vertegenwoordiger van een nieuwsagentschap op ons kantoor, toen ik opgebeld werd en vernam wat Drew had gedaan. De journalist luisterde het laatste gedeelte van het gesprek af en hoorde mij Drew's naam noemen. Onmiddellijk verzekerde hij zich van Drew's privé adres, rende erheen in een taxi, en toen hij Drew's kamers bereikte, had hij de brutaliteit te zeggen, dat hij door mij gestuurd was. Toen Drew's bediende dit vernam, liet hij hem natuurlijk toe, en de schobbejak zag al wat hij noodig had, en kreeg de noodige inlichtingen nog bovendien”.

„Hoe, wat is de oorzaak van zijn dood?” vroeg ik snel, walgend van de onverschilligheid van dezen man. Sedert ik binnengetreden was, had hij geen enkel woord van spijt of medegevoel voor den armen Drew geuit. De eenige gedachte die zijn geldbrein vulde, was, of Drew's lastige daad ook de reputatie van zijn firma kon schaden.

(Vervolg op bladz. 241 van dit nummer.)

NACHTEGAAL

Voor Bernard A. van Breek.

Het was zoo stil; de blanke sterren dwaalden
Breed statig langs het duist're firmament,
En geel en rood hun' verre lichten straalden
Op veld en vloed, die teer den gloed wéér zendt,

Na spiegeling, van waar hij goudelend
Diep in het onbewogen water daalde,
Dat nijgend was omboord met wat de lent'
Gebracht had en ten avond daar nog praalde.

Een triller klonk in 't donker, diep struweel,
Een nachtegaal zong de' eersten zang er weder,
En in de stilte ruischte 't lied zóó teeder,

Dat mee kwam orgelen uit volle keel
Een ander; en een beurtzang heerlijk gleed er
Door 't loover heen, en daalde zeeg'nend neder.

JAN J. ZELDENTHUIS

Foto C. Steenbergh.

„HOFWIJCK” IN ZIJN TEGENWOORDIGEN TOESTAND.

„HOFWIJCK”.

WIE van het station Voorburg komende, in plaats van links af, de hoofdstraat van het dorp, de Heerenstraat, in te slaan, rechts gaat, zal dadelijk nadat hij de spoorbaan is overgestoken aan zijn linkerhand een woestonij ontwaren, waartoe een ijzeren hek de toegang is. Op dat hek staat met half uitgewischte, vergulde lettertjes: Hof-wijck. Aan het einde van dit woeste terrein nu is een zeer groote vijver, slechts door een dijkje van de Vliet gescheiden; en midden in dien vijver, maar door een smallen toegang bereikbaar, ligt, op een schiereiland dus, een ouderwetsch, witgepleisterd huis, waarvan een gevelsteen ook den historischen

naam Hofwijck draagt. Dit huis was de — thans tot stijlloosheid toe verbouwde — stichting en woning van den Hagenaar Constantijn Huygens, den veelzijdigen, altijd ijverigen en altijd rustigen staatsman, dichter, en musicus; daarna ook het verblijf nog van zijn zoon Christiaan, den wereldberoemden natuurkundige. Redenen te over om dit historisch plekje in eere te houden, zou men meenen.

Altijd ijverig en altijd rustig: ziedaar het karakter van de mannen uit onzen bloeitijd, wier arbeid gedragen werd door den solieden grondslag van gelijkmatigen levenslust. De kunstwerken, die zuiverste getuigenissen van den geest eener geschiedenisperiode, doen het ons zien. Het groote werk uit dien tijd is als een welluidende stem vol zekere, krachtvolle rustigheid. En ook het kleine. Neem een Delftsch potje of pulletje; en het eerste wat u in vorm en versiering treft, is de smakelijke en smaakvolle gemoedelijkheid. Een ander voorbeeld zijn wel Huygens' dichtwerken, die geenszins kunst van eeuwig-heerlijke beteekenis zijn; — maar, welk een rustig en volkomen toewijdend zich geven aan het volle leven om-hem spreekt eruit!

Men werd niet geplaagd door de moderne onrust, en zijn verpoozing zocht men niet ver. Wilde men van het stadsleven bekomen, men ging naar zijn buitentuin: het rustig stroomen van een Hollandschen vliet was bevrediging van een verlangen, dat niet droomde van Zwitsersche cataracten. Men dronk in den koepel zijn flesch Rinschen wijn, en ging, lang voor wat thans het uur van huiswaarts-keeren is, weer naar zijn stadsche woning terug. En kon men zich de weelde gunnen langer uit zijn dagelijksch doen te blijven, men stelde voor den koepel een huis, een stevig en degelijk Hollandsch huis, in de plaats.

Zoo deed Huygens in 1639. Een paar jaar te voren nog (1634—1637) had hij op het Plein zich een prachtige stadswoning laten zetten, op de plaats waar, sedert het Huygens-huis in 1876 is afgebroken, thans het Ministerie van Justitie staat. De beroemde Jacob van Campen en zijn leerling Pieter Post waren daar de bouwmeesters van geweest: zij werden ook bij de plannen voor den aanleg van Hofwijck, welke Huygens zelf ontwierp, geraadpleegd. Van Campen keurde ze goed, en Post voerde ze uit. Reeds in 1640 kwam het werk gereed, dat in 1642 nog vergroot is door den aanleg van een overtuin.

Laten we het, naar wording en wezen, wat nader bezien.

In den „Staat en administratie der goederen van Constantijn Huygens, heer van Zuilichem, etc.” met zijne eigen hand geschreven 1) deelt hij ons het volgende mee:

„In December 1639 hebb ick naer veel soeckens om vetwes int quartier van Voorburgh ende aende Vliet te vinden, daer ick een huysken van vertreck in tijde vansiekte ende anderszins soude mogen timmeren ende beplanten, gekocht van Mr. Jacob Adrichem, woonachtig te Delt, eene sijne partije lands, gelegen ten westen, rakende aen het voorn. dorp: ter wederzijde van den

CONSTANTIJN HUYGENS.

Lijdwegh, groot naer de oude ende nieuwe brieven luyden 4 merghen 1 hond ende 39 roeden; daerop staen de navolgende lasten :

een erfpachte, opstall oft eeuwige rente van 20 st. 's jaars toe komende den eighenaer van de Hofstede van de Werve. 3 gld. 's jaars rente, toekomende de pastorije tot Voorburgh;

1 gld. 8 st. 's jaars rente, toekomende de kerk tot Voorburgh;

sonder meer, zijnde voorts vrij patri- moniaal land.

Deze partij heeft mij gekost in koop 6000 gld. Idem aen spellegeld voor des verkoopers Vrouwe 2) 30 gl., voor mijne helft in een jaer pachts, daarmede de cooper werde uijtgekocht voor den 40e penn., voor kosten van den opdracht, ver- teeringhe, vereeringhe aen den Secretaris voor zijne moeyte, tsamen 313 gl. 17 st. alles te zamen 6313 gulden 17 stuvers".

Hij vertelt dan verder, hoe hij door verdere aankopen van land, respectie- velijk op 16 December 1640, 17 Maart en 20 Maart 1642, het erf uitbreidde; en we zien hoe het heele terrein hem kwam te staan op f 9.498,92⁵.

De grond was daar dus voor dien tijd tamelijk prijzig. Geen wonder! Er was veel liefhebberij voor! De Vliet was als bezet met buitenverblijven 3); zoodat Huygens in het gedicht Hofwijck — dat „hartelijk" gedicht, zooals Mr. S. Muller Fz. het terecht heeft genoemd 4) — den buitenman kon laten uitroepen:

Wel hey, wat's hier weer nieuws? sal
't noyt geen einde wesen
Al weer een nieu Casteel in éenen
nacht geresen!
'k Schick endelick de Vliet sal
worden tot een straet;
Den Haegh sal metter tijd niet
weten waer hij staet
Te Voorburgh of aen duyn....

Hoe Huygens met zorgvuldig overleg dit terrein aanlégde, vertelt hij in het reeds genoemde, zeer uitvoerige, gedicht op zijn buiten; de vogelvluchtteekening op de volgende bladzijde, waarvan het origineel nog in de „zaal" van Hofwyck hangt, doet duidelijk zien volgens welke architectuur hij hierbij te werk ging 5). Hij volgde een strenge symmetrie:

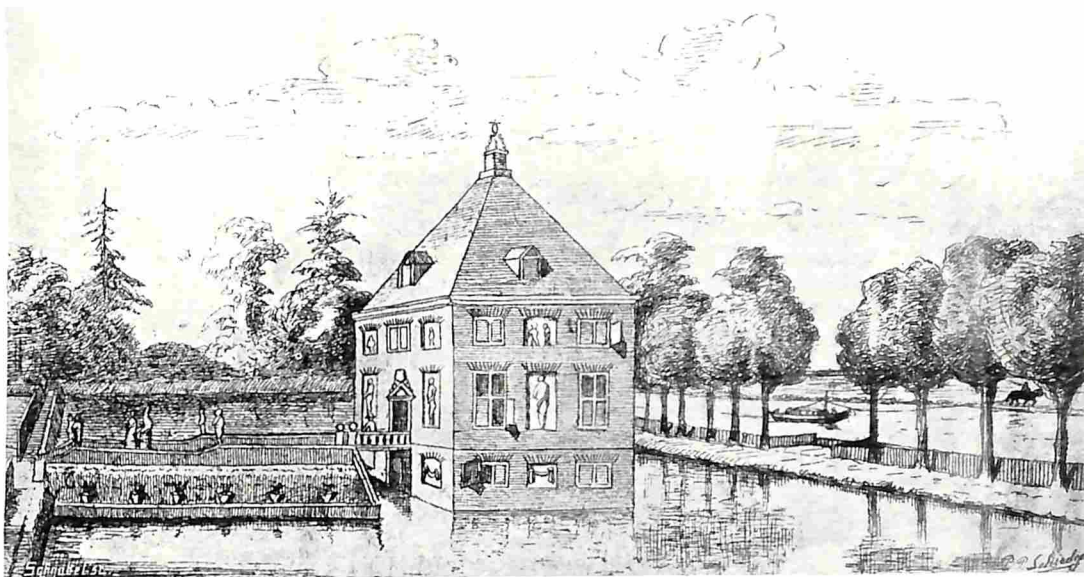
Daer is een middellijn, die Hofwijck
scheidt in deelen,
Daervan de slincker van de rechter
niet en schelen;
Dit t'samen (kost het zijn) in 't
goudgewicht geleght,
Soo stond de tong 6) in 't huys,
en bey de schalen recht.

Zoo — symmetrisch — heeft God im- mers ook den mensch geschapen, zegt Huygens, en:

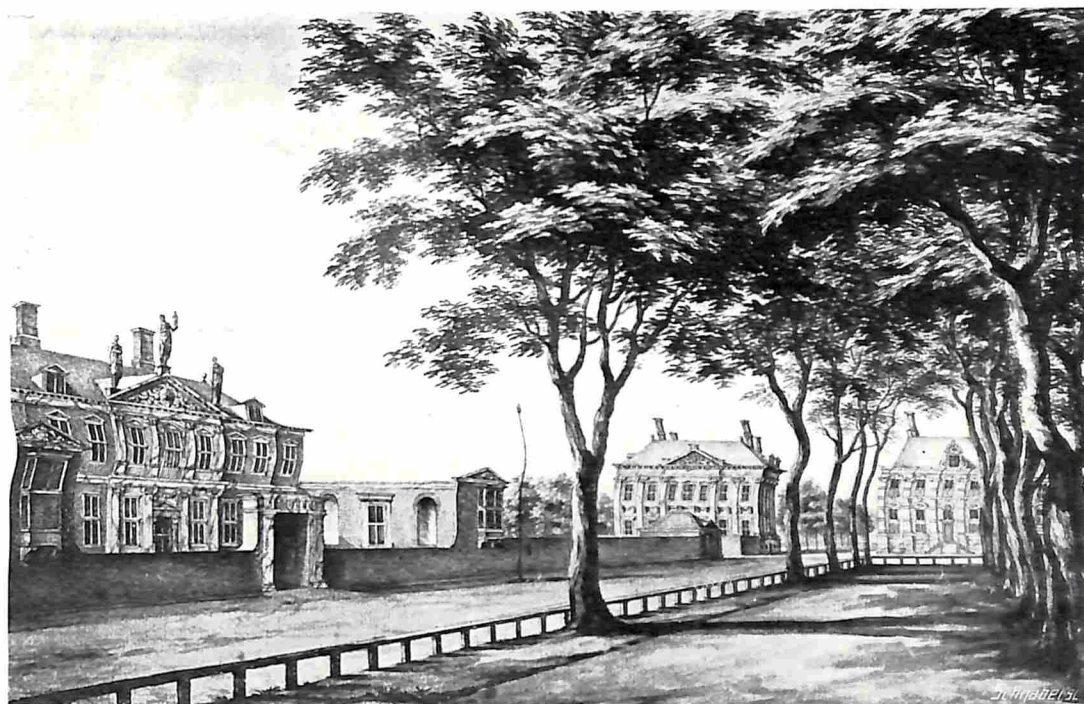
Is, seid' ick, dat Gods werck, zoo
is 't volkomen goed;

en een beter voorbeeld is niet denkbaar.

We zullen den dichter niet volgen in zijn uitvoerige uiteenzetting hoe die tuin was ingedeeld; nut en schoonheid waren hier, in practischen Hollandschen zin, vereenigd. Bloemen bloeiden er bijna niet; wel was er veel mooi geboomte, en veel fruit. Iets meer willen we zeggen over de bebouwing. Daar was dan in de eerste plaats het huis zelf. In navolging van de middeneeuwsche kasteelen, die toen nog in menigte in ons land te vinden waren, en nog als het type mochten gelden voor de woning van een „heer" in 't gebied van boeren, stond en staat het, we zagen het reeds, in 't water. Dit offer aan de mode, dat door geen practisch nut werd geboden, heeft Huygens heel wat geld gekost, daar de kelderfundeeringen en wanden nu extra soliede moesten zijn. Maar men kón soliede bouwen in de 17de eeuw, en als dit eisch was, zag men niet tegen een flinke uitgave op. Verder was het

„HOFWIJCK" IN DE 17DE EEUW, VAN HET ZUIDEN GEZIEN.

HET MONUMENTALE HUIS VAN HUYGHENS (LINKS) OP HET PLEIN TE 'S GRAVENHAGE, GEBOUWD 1634—1637, GESLOOPT 1876.

Hoewel dit cliché ook reeds in No. 7 van dezen jaargang geplaatst is bij Dr. H. E. van Gelder's artikel over Sloopend Den Haag zal naar wij meenen niemand ons herplaatsing bij dit artikel euvel duiden.

Foto C. Steenbergh.

„HOFWIJCK" IN ZIJN TEGENWOORDIGEN TOESTAND, VAN HET ZUIDEN GEZIEN.

huis, ook anderszins, een voornaam voorkomen gegeven; de nissen in de gevels prijken met — sedert verdwenen — beeldhouwwerk, gelijk men op onze afbeelding ziet. Ook de brug, waar Huygens zeer fier op was, de „gemuerde dyck”, die toegang gaf tot de huisdeur, had men met vier, de Jaargetijden voorstellende, beeldjes, versierd. Ter weerszijden van het huis, in den door zwanen verstatigden vijver, lagen eilandjes, met allerlei boomen beplant: mastboomen, iepen, kastanjes, noteboomen; twee kleine wilde plekjes in 't overigens zoo mathematisch geheel, en waar de dichter blijkbaar zeer gaarne vertoefde, want hij heeft er de warmste tonen van zijn gedicht aan gewijd, „twee donckergroene nachten van geboomt”, noemt hij ze, „bevlengeld met pracht”....

Maar we zouden het „bebouwde gedeelte” van den tuin nagaan. Er was dan een bolbaan, (een kegelbaan), en een „uysitt”, aen de Vliet, waar de eigenaar van Hofwijck menig uur heeft zitten uitkijken, en waar hij de gesprekken der schippers en voorbijgangers aanhoorde.

Voornamelijk als sieraad heeft Huygens voorts vier „huiskens” laten bouwen, die men, zorgvuldig kijkend, ontwaart op de hoekpunten der lanen die de vier perken met vruchtboomen omringen; prototypes van de precieus 18de eeuwse buitenplaatskoepels, waarvan Van Lennep er één in zijn Ferdinand Huijck zoo geestig als décor om een zijner aardigste scenes heeft gekozen.

En nu de overtuin. Men bereikt ze, door, na een der beide voormalige poorten gepasseerd te zijn, den heerweg over te steken die Huygens op eigen kosten met „twee wanden van abeelen” had laten beplanten. De overtuin was bedoeld en ingericht als een boschachtergrond, dat is te zeggen: het was, gelijk de vogelvluchttekening toont, een wel zeer gemodelleerd bosch, maar

toch één dat, als men erin wandelde, koelte gaf en een illusie van uitgestrektheid. Het waren vier perken: twee perken mastbosch afkomstig uit Breda, een geschenk van den prins; een perk steeneiken, en één perk berken. In 't midden nu van dezen overtuin was een heuveltje met een „Aussichtsturm”. Het heuveltje was van onbruikbare aarde — „roodaard” — waarin toch niets groeien wilde, opgeworpen, „klocke-rond” van vorm gemaakt en bedekt met graszoden, 'n grasperk met „matelieven en kruidjens velerhand”. Men gevoelt in de vermelding van een degelijk détail, met hoe liefdevolle zorg Huygens zijn buiten inrichtte en van landelijk mooi genoot! Ik sprak van een Aussichtsturm, doch moet hier even aan toevoegen dat er aanvankelijk slechts een houten „naeld” stond, met de naamcijfers van den dichter en zijne — in 1637 ondergegene — „Sterre”. Eerst later, toen de houten naeld door een storm was omgeworpen, en het uitzicht van het heuveltje af door 't wassen van 't geboomte ook meer blemmerd werd, heeft hij er een torentje laten zetten, waarin men met twintig treden naar een platvorm steeg, dat het heerlijkste uitzicht bood.

Wij weten nu zoo ten naasten bij, hoe Hofwijck er in de 17de eeuw uitzag. Lezen we Huygens' gedicht, dan kennen we ook het „lustigh, rustigh, weltevreden” 7) leven dat men er genoot. Er was een kleine, uitstekende bibliotheek; er waren tal van muziek-instrumenten; het geheel was smaakvol, zij het eenvoudig, gemeubeld. Eenvoudig was er ook 't leven. 't Was wellicht zelfs wel eens een beetje 'n „behelpen”, vooral voor de familie Huygens, die aan de woning op het Plein gewend was, welker ruime pracht de eigenaar, niet zonder fierheid, zijn buitenlandschen vrienden in een prachtablum met afbeeldingen ter bewondering zond. Hofwijck was nu eenmaal niet groot; als al zijn vijf kinderen er waren, was het er, naar hij verklaart, nauwer „dan de straat van 't Achterom”. Maar het was dan ook een zomerhuis; en een tekort aan ruimte binnen was maar een aanmaning te meer, om buiten te gaan genieten; en bovendien, er was nog iets, dat dat tekort kon doen vergeten: het verrukkelijk uitzicht.

Helaas, er is ook in dit laatste opzicht veel bedorven. De spoordijk, en daarachter een rij ijselijk-nette Voorburgsche burgerwoningen; voorts, aan de overzij der Vliet een gasketel en een paar boerderijen, hebben een stuk van de bekoring die 't uitzicht van Hofwijck eens in buitengewone mate eigen moet zijn geweest, weggenomen. Toch is het nog mooi; de afbeelding op de volgende bladzijde kan er u van overtuigen. Men ziet nog aan den Zuidkant over „de wey, die tegen 't veen belendt”.

En duisend Wandelaers met vier gekloofde voeten,
Die Hofwijck met den dag beleefdelick begroeten;

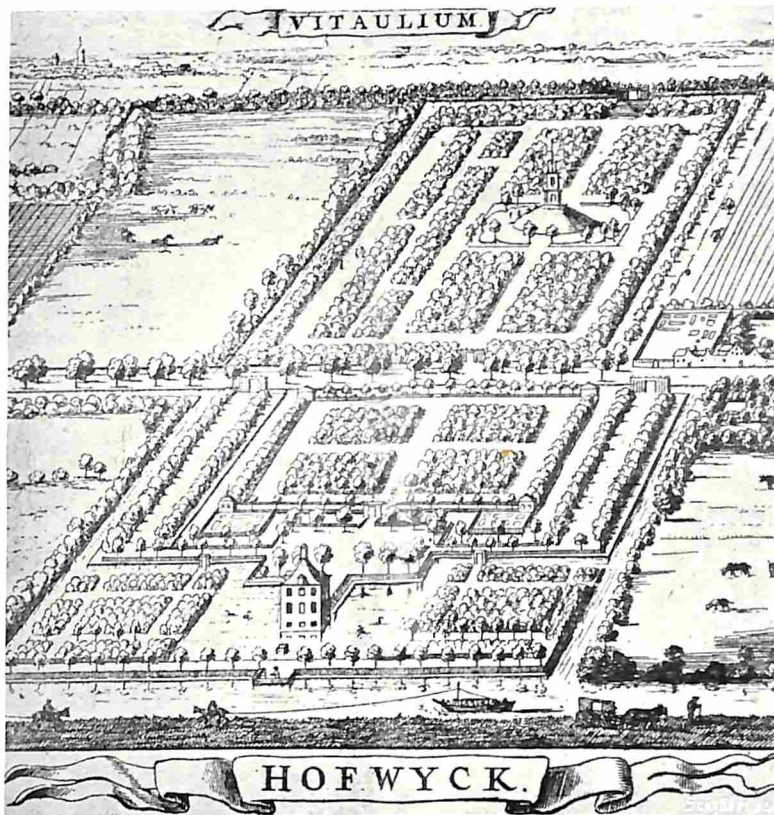
en Zuidwestwaarts ontwaart men Delft; al ziet men niet meer van hier „Rijswijk, 't schoone Vleck, dat Prinsen kon bekoren,” noch „de witte wall van 't Scheveninger Sout.”....

In elk geval: Hofwijck is nog een steeds een heel mooi plekje; en daarom ook, zij het niet daarom-in-de-eerste-plaats, verdienen de plannen die eenige oudheidkundige en Huygens-vrienden hebben gevormd, de plannen om van Hofwijck een Huygens-museum te maken, aller belangstelling, en.... aller steun. Men weet, dat de vereniging „Hofwijck” het recht heeft, nu nóg het recht heeft — over een paar weken reeds is de optie-termijn ten einde — om voor f 35.000 het buiten te koopen. Dit móét haar mogelijk gemaakt worden; we hebben maar even de gevolgen van het al of niet aankopen door deze Vereeniging te vergelijken, om er ieder van te overtuigen.

Wat immers zal er gebeuren als „Hofwijck” wel door belangelooze oudheidkenners wordt aangekocht; wat als dit, door onvoldoende belangstelling van ons volk in de monumenten van zijn bloeitijd, niet gebeurt?

Als „Hofwijck” wel kan worden verkregen, zullen huis en terrein zooveel mogelijk in hun ouden staat worden teruggebracht. De witte kalk, waarmee de met dit artikel zoo kwistige negentiende eeuw het geheele huis heeft besmeerd, gaat eraf; men ziet weer de roode steen. De later bijgebouwde voorbouw wordt afgebroken, en de brug hersteld. De thans tot den grond verlengde ramen worden vervangen door kruisvensters met luikjes ervoor. Wat er van den tuin over is — in elk geval is 't nog een mooie lap grond — wordt aangelegd zooals Huygens zelf het gewild heeft.

Zijn zoo woning en erf tot een merkwaardig monument van

VOGELVLUCHT VAN HOFWIJCK IN HUYGENS' TIJD.

17de eeuwse huis- en tuinarchitectuur gemaakt, ook wat meubilering en stoffeering betreft, zal men hier, op een historische plek, een historisch monument stichten. Op het oogenblik zal men in 't huis op dit gebied niet veel bijzonders vinden! Alleen trekken een paar z.g. „witjes” de aandacht, in de „zaal” boven de deur en boven den schoorsteen: werk van den bekenden Jacob Navery, en gedateerd 1751 8). In het aldus met 17de eeuwse behaaglijkheid in te richten milieu zal men, van boeken en voorwerpen op de Huygensen btreffende heblend omringd, zich kunnen indenken in het leven van dien man, die door zijn veelzijdigheid misschien meer dan enig ander *representatief* mag worden geacht voor zijn tijd. Het zal een eigenaardig genot zijn dáár, op Hofwijck, zijn gedicht Hofwijck op te slaan, en te lezen hoe op die eigen plaats die onze voetstappen drukken, zijn rustig en bezig leven was; hoe hij genoot van 't uitzicht, dat wij genieten, vanuit de schemerige 17de eeuwse kamers waarvan de atmosfeer is herschapen.

En wat zal — neen, laat ik zeggen: wat zou — er gebeuren, als de benodigde som, in welker saambrenging ook H. M. de Koningin haar volk voorging, — als die benodigde som niet werd voltekend?

Het is niet zoo heel moeilijk na te gaan. Het terrein zal gemakkelijk méér opbrengen, wanneer óf een aannemer het koopt, en er een blok huizen neerzet — die, zoo dicht bij het station gelegen, uiterst geschikt zouden zijn voor Haagsche forenzen: — óf een fabrikant, die Huygens lustoord bebouwt met een onwelriekend complex van fabrieken. De Vliet is een prachtige weg ten gemakkelijksten afvoer van producten....

Maar neen, laten we ons in die narigheden maar niet verdiepen! Het zal niet gebeuren! Men zal eindelijk eens herstellen, wat men eeuwen lang aan piëteit te kort kwam! Want te kort gekomen is men, wat Hofwijck aangaat, in wel zeer bijzondere mate. Met innigen nadruk toch heeft Huygens zijn lief landhuis aanbevolen in de zorg van zijn nakomelingschap.

Dit ééne herhale ik slechts, laat niets mijn nakroost nopen
Dat zij grootvaders hoeve aan vreemden ooit verkoopen.
Dat nooit uit Huygens stam 't bezit dier hofstee wijk
En Hofwijcks naam altijd op haren gevel prijkt!

schreef hij in zijn Sermones de Vita Propria; en in zijn Testament 9). heeft hij dit nog eens nader en uitdrukkelijk gestipuleerd, en heeft zelfs een speciaal fondsje van 4000 gulden gesticht, waaruit men de kosten van het onderhoud had te bestrijden.

Niets van dit alles is ook maar in de geringste mate door de ondankbare erven in acht genomen. Reeds in 1749, 62 jaren na den dood des stichters, werd de overtuin verkocht 10) en een jaar later werd Hofwijck zelf geveild. Wie de verdere historie van

Foto C. Steenbergh.

GEZICHT VAN UIT „DE ZAAL” VAN HET HUIDIGE HOFWIJCK.
RECHTS IN HET VERSCHIET DELFT.

't buiten wil lezen, vindt in het artikel van den heer Th. Morren in het Haagsche Jaarboekje van 1897 een getrouw verhaal. Hij zal daarin zien, dat er van 1840 tot 1844 zelfs een fabriek van vet en olie op 't buiten gevestigd is geweest; en — een enkel lichtpunt! — hoe in 1849 de nobele Guillaume Groen van Prinsterer het goed uit eerbied voor Huygens' nagedachtenis kocht, om te verhoeden dat het gebouw voor afbraak zou worden geveld.

Moet er nu weer vet en olie worden gefabriceerd? Of moeten. . . Maar de lezer valt mij in de rede. U zei? O! U wou het adres weten van den penningmeester der Hofwijck-Vereeniging! Nu, het is: Dr. Hofstede de Groot, Heerengracht 5, Den Haag. En nu u me *dit* gevraagd heeft, lijkt mij verder vertoog overbodig!

J. L. WALCH

- 1) Het handschrift is in 1842 door A. D. Schinkel uitgegeven.
- 2) Een eigenaardig gebruik!
- 3) De heer Th. Morren, die tot het Haagsch Jaarboekje van 1897 een uitvoerige beschrijving van Hofwijck bijdroeg, geeft ook een opsomming van de verschillende lustverblijven welke te dien tijde daar werden aangetroffen.
- 4) In de „N. R. C.” van 28 Nov. 1913.
- 5) De groote laan die evenwijdig loopend aan de Vliet, den tuin van den overtuin scheidt, is de weg van Voorburg naar Rijswijk, waarlangs we, van 't station komende, Hofwijck hebben bereikt. We zijn binnengekomen door het hek, dat 't linksche aan dien weg aangegeven poortje heeft vervangen. Ter verdere oriëntering diene, dat tegenwoordig de spoorbaan loopt ongeveer langs de lijn, die men van de L. van Vitaulium kan trekken naar den achtersteven van het trekschuitje in den Vliet. De overtuin wordt thans vrijwel geheel ingenomen door het emplacement van 't Voorburgsche station.
- 6) Van de weegschaal namelijk.
- 7) Jan Luyken, Buitenleven.
- 8) Ze zijn geschilderd in opdracht van den toenmaligen bezitter van Hofwijck, Mr. Jacob des Tombe, die, vóór zijn huwelijk met zijn nichtje Susanna des Tombe, 't huis liet opknappen. Zie Haagsch Jaarboekje 1897, blz. 188 en 189.
- 9) Uitgegeven door A. D. Schinkel.
- 10) Door Willem, baron van Wassenaar, enz., gehuwd met Susanna Louise Huygens, de eenig nagelaten dochter van Constantijn, des dichters kleinzoon.

NASCHRIFT VAN DE REDACTIE.

Door een gelukkig toeval konden wij op Dr. Walch's artikel dat gedeelte van de artikelenreeks „Sloopend herboren-Nederland” laten volgen, waarin verteld wordt van de van 1813—1913 in Zuid-Holland gesloopte buitenplaatsen.

Moge over honderd jaar een dergelijke reeks wegens gebrek aan stof niet meer samengesteld kunnen worden, en zoo toch. . . laat daarin dan ten minste niet gewag gemaakt behoeven te worden van een gesloopt of misbruikt „Hofwijck”.

Met aardsche goederen rijk bedeelde lezers van „Buiten”, zorgt dat dit onmogelijk zal zijn. Nog enkele dagen resten U. Geeft spoedig en geeft mild!

SLOOPEND HERBOREN-NEDERLAND.

VI. DE KLEINERE STEDEN EN HET PLATTELAND VAN ZUID-HOLLAND. DE LANDHUIZEN.

VOOR de oude landhuizen, waarin de stedelijke regenten den zomer op het land doorbrachten, golden weder andere invloeden voor afbraak of vermindering. Het intensiever leven kwam in strijd met de rustige genoegens van het vreedzaam buitenleven op de zomerver-

blijven langs Rijn, Schie en Vliet, rond Zwijndrecht en in het Westland of aan den straatweg tusschen Leiden en Hillegom, waar men in de 18de eeuw zich wijdde aan het kweeken van ananassen en andere uitheemsche gewassen, of met de Goudsche pijp gewapend de malsche landouwen met vette koeien bewonderde, zonder nauw verband met het in de steden ook slechts kalm voortkabbellende leven. De algemeen gedrukte toestand deed velen hunne buitens opgeven, evengoed als deze het aantal bedienden en equipages deed verminderen. Ook de mode was hierbij van invloed en toen de welvaart weder toenam, waren de omstandigheden te zeer veranderd. De ontwikkeling van het verkeer deed de reislust ontwakken en weerhiel eene herleving van de belangstelling in het buitenleven, althans op de boomlooze polderlanden in den naasten omtrek van de Zuid-Hollandsche steden.

De oude buitenplaatsen werden verbouwd tot boerenhoeven of vervielen geheel, zoodat slechts nog de oude hekposten en fraaie ijzeren hekwerken aan de straatwegen herinneren aan de sierlijke buitens, waarvan zij eertijds den toegang vormden. Thans begint het buitenland zelfs reeds aanslagen te doen op die bescheiden resten, die nog gespaard bleven en menig oud-hollandsch hek

SLOOPEND HERBOREN-NEDERLAND.
HUIZE POELDIJK BIJ MONSTER, IN 1912 ONVERWACHTS
GESLOOPT

vond reeds een koper voor België of Engeland. Met de lusthuizen verdwenen ook de fraai aangelegde tuinen en waterwerken, de beelden en tuinvazen, en weer teelt men kool of graast het vee op de met veel kosten aangelegde, wat stijve doch toch sierlijke achttiende-eeuwsche lustgronden.

In de naaste omgeving van de steden in Holland werd door de uitbreiding der bebouwing dikwijls een toestand geschapen, die niet uitlokte tot een rustig verblijf, als het vrije uitzicht en de meerdere vrijheid van beweging beperkt werden door de jaarlijks verder naar buiten de oude stad zich uitbreidende eentonige blokken van huurkazernes.

Bij *Dordrecht* vielen het buiten van Van den Brandeler (nu station) c. 1830 en *Kilwijk* aan den Spuiweg, reeds vóór 1869, en de met beelden en waterwerken versierde terrassen van *Noordhove* aan den Groenendijk. Een eenvoudig voorbeeld van een buitentuin met koepel, aan den Hoogstraten Singel aldaar, toont de afbeelding op deze bladzijde. Bij *Rijswijk* werd het huis *Burgoliet* uit 1633 gesloopt, te *Poortugaal* werd het jachtslot in 1867 afgebroken, te *Voorschoten* het huis *Adegeest* in 1864, en in 1824 te *Zwijndrecht* het huis *Develstein* uit 1639, waar jaren lang de Dordtsche letterkundigen een tweeden Muiderkring vormden. Uit de laatste jaren valt te wijzen op het 17de eeuwsche jachthuis 's *Heeraartsberg* te *Bergambacht*, dat met zijn nechten toren en aardigen trapgevel zoo schilderachtig in het groen schuil ging, het buiten *Rijnstroom* bij Leiden, dat gesloopt werd voor het nieuwe kanaal en waarvan het fraaie inrijhek door de commissie voor het Stedelijk Museum werd gered (1), en het aardige jachtslot van Van Oldenbarneveldt, *de Poeldijk* bij *Monster*, een zeer goed voorbeeld der vroeg 17de eeuwsche architectuur, dat zeer in puin lag, vóór dat de vele belangstellenden in deze slecht onderhouden woning wisten dat er ernstig gevaar dreigde. Een bekend kunstvriend had zich bereid verklaard om het huis te koop en het te laten restaureren, doch vóórdat een bod kon worden gedaan, was het reeds met den grond gelijk gemaakt.

De op de vorige bladzijde geplaatste afbeelding vertoont den in een achtkant overgaanden vierkanten toren en den goed verdeelden trapgevel aan de zijde van den weg, met sierlijke nisjes en topje en fraai gesmeede ankers.

In de omgeving van *Leiden* werden van eenige buitens, zooals *Rijksdorp* te *Wassenaar* en het huis bij *Sassenheim*, de boomen geroid om den grond als bollenveld productiever te maken. De oude huizen bleven gespaard, doch de prachtige lommerrijke omgeving werd daarmede verdween een van de mooiste plekjes natuurschoon in de omgeving.

Van het toch al kleine aantal oude kasteelen in Zuid-Holland viel tusschen 1830 en 1840 de allen nog overgebleven toren van het 13de eeuwsche slot te *Gouda*.

De verbetering der verkeerswegen op het platteland en de

ALBANEESCHE KULA (WONING), BENEDEN STAL, BOVEN WONING.

invoering der automobielen heeft in de laatste jaren weder meer belangstelling gewekt voor het leven buiten de steden. In Noord-Holland ontwikkelden zich reeds vroeg de forensenkolonies in het Gooi en bij Haarlem, doch in Zuid-Holland bleef de trek eerst meer beperkt tot Scheveningen. Langzamerhand worden echter ook

de mooie omgeving van Voorburg en Rijswijk meer gezocht en in Wassenaar is een kwartier in wording op de voor bebouwing vrijgekomen terreinen van de Pauw, Bakkershagen, Oud-Wassenaar en Groot Haesbroek. Deze trek naar buiten gaf reeds aanleiding tot het bouwen van eenige mooie landhuizen en villa's, die kunnen opwegen tegen een deel van hetgeen verloren ging. Voor de oude monumenten is deze bouwlust van tweeledigen invloed. Grote buitens worden er te eerder door blootgesteld om in handen te vallen van exploitanten van bouwterreinen, waarbij het huis zelf of althans de lommerrijke parken gevaar lopen, doch daartegenover komt er ook meer belangstelling voor oude tuinbeelden, vazen, hekwerken, zonnewijzers, enz., die wel de verplaatsing hiervan niet tegenhouden, doch althans aan het

behoud ervan in ons land ten goede komt.

(Wordt vervo'gd.)

J. C. OVERVOORDE.

1) Thans geplaatst voor het Invalidenhuis, dicht bij het gesloopte buiten.

KOGELOOGST UIT DEN BALKAN.

Te Marseille kwamen dezer dagen vier schepen aan, bevracht met ontelbare zakjes, allen een centenaar platgeslagen kogels, allen projectielen luidbrokjes en resten van halfvermolten loodbrokjes en resten van ginds verloren zonder doel te volbracht of ging verloren zonder doel te volbracht en thans zoeken de arme boeren en ook de hyena's van 't slagveld den oorlogsfal bijeen en verslagveld men de verspreid liggende resten van geschut- en geweervuur om er 'n voordeeltje uit te halen.

Het stoomschip „Crimée” alleen bracht ruim 2000 zakjes op die wijze verkregen metaalresten in Marseille aan land, vanwaar ze naar Parijs verzonden werden, voornamelijk aan fabrieken van leidingbuizen. Het omgesmolten metaal zal een vreedzamer en nuttiger bestemming krijgen, als gas- of waterleidingsbuis dienst doen of als flesschencapsule zijn weg in dienst der menschen vervolgen.

Marseille is ook de invoerhaven van in den Balkan verzamelde patroonhulzen, die uiteensprongen of vernield werden.

Het koperen of messing voordeel bezit als oud metaal groote waarde en de smeltkroes hult het bloedige verleden in vergetelheid.

G.

EEN ALBANEESCH DORP AAN DEN VOET DER BERGEN.

SLOOPEND HERBAREN-NEDERLAND.
TUIN DEN HOOGSTRATEN SINGEL TE DORDRECHT.
Naar eene teekening in de collectie van Mr. S. van Gijn.

ALBANIË.

HET LANDSCHAP BIJ SCUTARI.

UIT DE JEUGD VAN MARIE-LOUISE.

TOT de meest bekrompen vorsten, die de geschiedenis heeft gekend, behoort ongetwijfeld Frans I van Oostenrijk (in Duitschland Frans II), die den 1sten Maart 1791 zijnen vader Leopold II als keizer opvolgde. Een jonge man van 24 jaar, wel van goeden wil, maar die door zijne opvoeders, in het bijzonder door den voormaligen Jezuiet Diesbach, aan bezigheden gewend was, welke niet geschikt waren, om zijn zwakken geest voor de leiding der regeering te bekwamen.

Al heel gauw liet hij dan ook de staatszaken aan anderen over, hij zelf wijdde zich geheel aan de... lakfabricage! En dat deed hij goed: keizer Frans maakte de mooiste zegellak, die Eurôpa kende.

Toen men hem op het eind van Maart 1801 het vredescontract van Lunéville, dat Oostenrijk zoo ontzaglijk veel kostte, ter onderteekening aanbod, maakte hij slechts één aanmerking en wel over... de slechte lak, welke Napoleon gebruikte!

Den eersten keer, dat hij voor de Fransche legers overhaast uit Weenen vluchten moest, vergat hij zoowaar in zijn paleis zijn voorraad lak. Napoleon wilde die voor eenige brieven gebruiken, doch terwijl hij daarmede bezig was, bemerkte hij, dat hij den brief, voor tsaar Alexander bestemd, in de verkeerde enveloppe gedaan had. Nijdig smeedt hij den heelen lakrommel weg: „chacun son métier” lachte hij later en zijn métier was niet de lak!

In 1807, na Tilsit, dacht Alexander van Rusland er over, zijne zuster Catharina uit te huwelijken aan den toen voor de tweede maal weduwnaar geworden keizer Frans, om zodoende Napoleon's aanzoek van de hand te kunnen wijzen. Hij zond prins Kourakin tot het inwinnen van inlichtingen naar Weenen; na één dag wist deze er alles van: het kloosterbestaan, dat de keizer zijn vrouw oplegde, zou voor de grootvorstin de dood zijn! Zooals het de dood was geweest voor Elisabeth van Württemberg, die het nog geen twee jaar verdragen had, en voor Thérèse van Sicilië, die hij zes maanden na den dood van Elisabeth's huwde en die hem in een huwelijksleven van zestien jaren dertien kinderen schonk — gelijk het ook de dood zou zijn van Marie Béatrix van Modena, die hij na een weduwnaarschap van elf maanden naar het altaar geleidde.

Marie Louise, den 12den December 1791 geboren, was het oudste van de kinderen, uit de verbintenis met Thérèse van Sicilië gesproten.

Op haar tweede jaar ontving zij reeds, zooals dat het gebruik was, eene hofhouding en groot-meesteres werd Marie-Anna de Wrba, aan wie tevens de opvoeding der aartshertogin werd opgedragen. In 1799 volgde de gravin de Colloredo haar op. Aan deze hechtte het achtjarig meisje zich innig en haar dochtertje Victoire — de gravin was eene

Fransche van geboorte — werd de vriendin der toekomstige keizerin.

Hoe hartelijk de verhouding tusschen de jeugdige aartshertogin en haar groot-meesteres was, blijkt uit enkele bewaard gebleven briefjes, door Marie-Louise aan de gravin geschreven, wanneer deze voor enkele dagen naar haar bezitting vertrok. „Je voudrais bien être ta fille — heet het in een daarvan — car tu es une si bonne mère, que je te voudrais appeler maman, car je voudrais être ta fille comme Victoire”. En toen de vader der gravin gestorven was, troostte het kind haar met deze aardige woorden: „Ma chère Colloredo, console toi, tu es toujours si bonne pour moi, fais moi ce plaisir et console toi bientôt. Quand je serai grande, je ferai tout mon possible pour te servir de père”.

Voor haar vader, haar „papa” koestert zij eene diepe vereering; hij is de beste en knapste man, die er op de wereld bestaat; over haar moeder schrijft zij in haar briefjes slechts een enkelen keer: hoe deftig en hoe koud klinkt in haar mond het „ma mère”!

Natuurlijk deelt zij in den haat van geheel Oostenrijk jegens de Franschen: zij hebben haar tante Marie-Antoinette vermoord, zij hebben haar grootmoeder Marie-Caroline verjaagd, zij hebben Italië aan haar vader ontroofd, zij hebben de priesters gedood! En is het te verwonderen, dat van al die schavuiten Bonaparte voor haar de grootste schurk is?

Met haar broertjes speelt zij vaak met looden soldaatjes: de leelijkste, de vuilste is dan Bonaparte en zij doorprikt zijn gezicht met spelden en eens knipt zij hem zelfs een arm af!

Wie had toen kunnen denken, dat zij nog geen tien jaar later aan de zijde van dienzelfden Bonaparte over Frankrijk regeeren zou?

A. C. JAGER.

LENTE IN ALBANIË.

(Met afbeeldingen naar foto's van Baron Villani en kapitein Fabius).

HET is lente, en overal tusschen de dorre grijze rotsen wordt het groen, en heel de groote vlakke van Scutari is een bloemenzee.

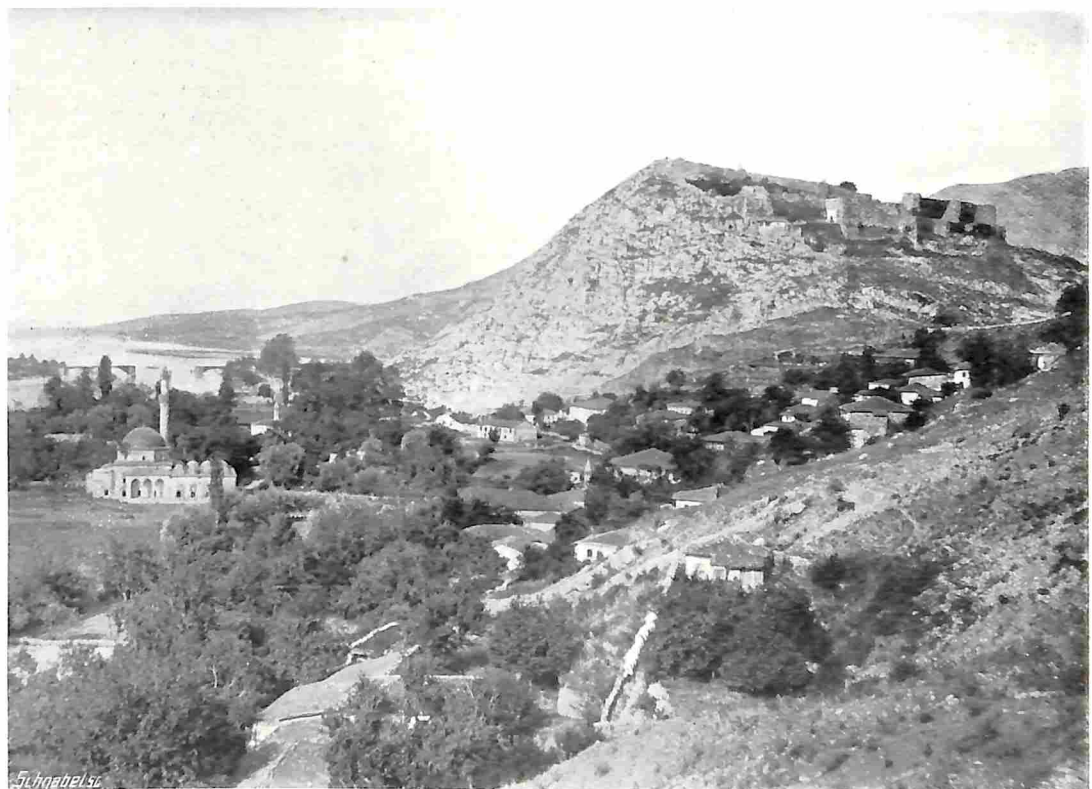
Het is al warm, schoon koud nog de nachten zijn, en de sneeuw flonkert nog in de verte op de hoogste toppen. Maar weldra ook zal die verdwenen zijn, zullen de beekjes opdrogen, en het frissche groen zal verwelken, want mooi als de lente hier is, zij duurt slechts kort, en de lange zomer is als die onder de tropen.

Het sombere karakter dat het berglandschap hier 's winters heeft, evenals dat van het naburige Montenegro met zijn zwarte bergen, is verdwenen, en de bergbewoners die naar Scutari ter markt trekken, dragen thans behalve hun geweer, een bundel bloemen, terwijl het anders zoo onafscheidelijke instrument, de parapluie, is thuis gelaten.

Het land is mooi, schitterend mooi thans, en de enkele toerist die zich hierheen waagt van Cetinje uit, is niet alleen verbaasd hier alles rustig te vinden, maar staat ook verstomd van zooveel kleurenpracht, want daar boven in Montenegro, waar het volk van den oorlog uitrust, zijn kaal nog de beigen, omdat al het hout verstookt werd in het gure jaargetijde van den oorlog, en de handen om nieuwe boomen te planten ontbreken.

ALBANEESCHE KINDEREN.

GEZICHT OP SCUTARI.

Foto C. Steenberghe.

BLOESEMPRACHT IN EEN BOOMGAARD VAN DEN HEER S. W. DE CLERCQ TE NIEUW-VENNEP (HAARLEMMEER).
OFSCHOON DE TIJD DER PEREBLOESEM-WEELDE REEDS WEER VOORBIJ IS, MEENEN WIJ BOVENSTAANDE MOOIE FOTO
ALS EEN HERINNERING AAN DIEN TIJD NOG WEL TE KUNNEN PLAATSEN.

Rond Scutari staat alles in bloei; waar nog voor een jaar zoo bloedig werd gestreden, spelen nu de kinderen over de graven, en vertellen lachend den toerist van al het leed dat hier geleden is en wijzen u de graven van de Montenegrijnen en Turken tusschen het frissche groen. De Montenegrijnen, de overwinnaars, hebben overal met piëteit de graven van hun gevallen versierd, de doode Turken zijn in massa-graven vereenigd, van waaruit hier en daar de doodsbeenderen nog steken.

Zoo is dit land vol herinneringen jong en oud, oud de bruggen en wegen, soms nog dateerend uit den Romeinsche tijd (zie „Buiten” van 23 Aug. 1913), ofwel de ruïne van een oud klooster. En als een herinnering uit de middeleeuwen maar nog tot op heden vol leven, liggen overal tegen de berghellingen verspreid de dorpjes en hier en daar een eenzame woning, een kula, waar een geheele familie in woont, en die tevens vesting is in tijd van nood.

J. FABIUS.

DE REIGERSBEK.

(Slot.)

WAT nu den vorm van het honigmerk betreft, er komen bij deze tweezijdig symmetrische bloemen allerlei overgangen voor en dat juist is de oorzaak van de groote verscheidenheid, waarop ik in het begin doelde.

Bij een nauwkeurig onderzoek ziet men, hoe dat in elkaar overloopen kan.

Men heeft de adertjes en de vlekjes maar te tellen, om zich van die geleidelijk voortgaande ontwikkeling te overtuigen.

Maar, wat men niet vermoeden zou: het meerder of mindere insectenbezoek is van de meerder of mindere ontwikkeling van het honigmerk niet afhankelijk. Alle bloempjes worden in dezelfde mate bezocht. Het honigmerk vervult dus niet zoo'n belangrijke rol, als men vroeger wel meende.

Over 't algemeen kan er dit van gezegd worden: het vergemakkelijkt den insecten het vinden van den honig, maar hebben ze den weg eenmaal leeren kennen, dan kunnen ze dezen in alle bloemen van dezelfde soort, hetzij zonder, hetzij met honigmerk, evengoed terugvinden. Maar als met een klein pipetje de

honig wordt weggenomen, dan vermindert het insectenbezoek zienderoogen.

De honig is dus van meer belang dan het honigmerk.

De Reigersbek ontleent haar naam aan den vorm van hare vruchtjes. Na den bloei buigt zich namelijk het bloemsteeltje terug, terwijl de stamper precies op den kop van een reiger gaat lijken. Het bloemsteeltje is de hals, het vruchtbeginsel is de kop, de stijlen vormen den snavel. Zoodra de zaden rijp zijn, strekken de bloemsteeltjes zich, de kromming in den hals verdwijnt en de kelk, die tot dusver het vruchtbeginsel zoo nauw omsloot, opent zich. Een droge dag en de vruchtjes barsten van onderen los, het ondereinde van den stijl krult zich kurketrekkervormig ineen, de lange stijve borstels, die zich op de binnenvlakte bevinden, doen ze, als door even zooverre verkrachtige baleinen voortgestuwd, tot op een meter en nog verder wegspringen en nu hangt het van weer en wind en honderderlei omstandigheden meer af, wat er van hen terecht komen zal. Het ondereinde van den stijl is zeer hygroscopisch. Is de omgeving vochtig, dan ontrolt de spiraal zich, is het droeg, dan krimpt hij weer ineen. En dat is het juist, wat het zaad in de aarde doet boren. Tien tegen één toch, dat zoo'n „splitvruchtje” — er zitten er vijf rondom de centrale spil — met z'n ondereinde, dat immers het zwaarste is, op den grond terecht komt. Het boveinde van den stijl, dat in een flauwe bocht eenigszins zijwaarts wijst, vindt allicht steun tegen een grassprietje. Ontrolt zich nu bij vochtig weer de spiraal aan het ondereinde, dan kan het niet anders, of het dikke zaadje wordt den grond ingedruwd. Volgt later droger lucht, dan krimpt de spiraal weer samen, maar de stijve borstels, waarmee hij rondom bezet is, verhinderen toch, dat hij weer naar boven gaat; ze zetten zich als het ware schoor tegen de wanden van het putje, dat er gemaakt werd.

Zoo wordt bij iedere vochtige periode het zaad den grond verder ingedrukt, zonder dat het bij droger lucht op z'n weg terugkeeren kan. Eindelijk komt het, waar het altijd vochtig is en de kurketrekker werkt niet meer. Het zaad blijft liggen. 't Is, waar het wezen moet. Want 't is hier vochtig genoeg om te ontkiemen en een volgend voorjaar nieuwe planten te geven.

Zou de Reigersbek aan * * * menigen * mensch niet ten voorbeeld

KONING CHRISTIAAN X
VAN DENEMARKEN.

gesteld kunnen worden? Zijn er niet heel wat ouders, die hun kinderen minder goed uitrusten voor de reis door het leven? Zijn er niet velen, die zelf maar moeten zien, hoe ze de plaats bereiken, die ze later in de wereld innemen zullen? Het plantenleven is in vele opzichten als 't menschenleven, maar eenvoudiger, minder gecompliceerd.

K. SIDERIUS.

Het gevaarlijke van platanen.

HET gevaarlijke van platanen was reeds bij de geleerden der oudheid bekend. Dioskorides maakt er melding van en Galenus schrijft

uitdrukkelijk dat het stof der platanenbladeren de keel droog maakt en nog bovendien nadeelig voor de oogen en de ooren is. Wat Galenus er van zegt luidt woordelijk: „Men moet zich wachten voor het stof der plataanbladeren, omdat het, ingeademd, hinderlijk voor de luchtpijpen is, die het droog en rauw maakt, waardoor het de stem evenzeer benadeelt als het gezicht en het gehoor, wanneer het in de oogen of de ooren komt”.

Dioskorides spreekt over de platanen in het 107e hoofdstuk van het eerste boek zijner *Materia medica*:

„Het stof van de bladeren en de bolletjes is, als het afvalt, nadeelig voor het gehoor en het gezicht”.

Verder vermeldt Karl Koch in zijn werk: „De boomen en struiken van het oude Griekenland”, dat in den „Phaedrus” van Plato, bij de beschrijving van de platanen, waaronder Socrates en Phaedrus een gesprek voerden, van een schadelijken bloemengeur gesproken wordt, dien de plataanboom van zich gaf.

Koch maakt daarbij de opmerking: „Met dien bloemengeur, worden waarschijnlijk de fijne haartjes bedoeld, die bij het ontplooiën der bladeren van de onderste zijde afvallen en voor het oog schadelijk zijn en in de keel een onaangenaam rauw gevoel veroorzaken”. Voor 't overige is het nadeelige van de platanen voor de gezondheid van den mensch ook tegenwoordig niet onbekend.

Zoowel de Westersche soort van platanen, die uit Amerika afkomstig is, als de Oostersche bezit die stervormige haartjes. Zij bedekken aanvankelijk de bladen en de stelen, en vallen af zoodra zij hun doel, om de nog teedere bloesems tegen nadeelige invloeden van buiten af, de vorst en de zon, te beschermen, bereikt hebben.

In een der natuurkundige tijdschriften, waaraan deze mededeelingen ontleend zijn, wordt een voorbeeld aangehaald van iemand, die met zijn geheele gezin sedert jaren geregeld door de hoest gekweld werd en eindelijk tot de ontdekking kwam, dat die geen andere oorzaak had dan het inademen van die haartjes, welke zich voor het ongewapend oog als fijne stofdeeltjes op de blaren van eenige plataanboomen, die voor z'n woning stonden, vertoonden.

C.

De geheimzinnige violist.

(Vervolg van blz. 233.)

„Wat zijn dood veroorzaakt heeft? U bedoelt, hoe hij zichzelf gedood heeft?” zeide hij, op mij neerziend. Hij was een lange, zwaargebouwde man, die naargezetheid neigde.

„Ja, natuurlijk”, hernam ik.

„Goeie hemel, — daar bedenk ik, dat ik daar heelemaal niet naar gevraagd heb. Zijn bediende telefoneerde het nieuws en zei, dat hij een dokter had laten halen. O! Ik veronderstel dat hij zich doodschoot. Ik was er zoo kapot van, dat ik nergens aan dacht. Later herinnerde ik mij, dat u een vriend van hem was — hij had mij dit meer dan eens verteld. Met een beetje moeite kwam ik te weten waar u was en seinde u”.

„Maar waarom seinde u mij?”

„Wel, omdat ik niemand anders bedenken kon aan wien ik seinen kon. Drew's vader is op het vasteland, wáár weet ik niet, en ik ken niemand anders van zijn bloedverwanten — en weet zelfs niet of hij nog andere heeft. Hij was erg gereserveerd, zooals u waarschijnlijk wel weet”.

„En u ging niet naar zijn kamers, of stuurde iemand?” vroeg ik, verbaasd.

„Ik? Neen. Waarom zou ik naar zijn kamers gaan? Persoonlijk gaat hij mij niets aan — ik bedoel, dat ik geen familie van hem ben. Mijn firma zal een krans sturen, natuurlijk, en ik zal mijn eigen auto sturen om mij te vertegenwoordigen”.

„Meneer Marco, vertel me eens”, zeide ik, tegen wil en dank kwam er een brok in mijn keel — „hoe is Drew u den laatsten tijd voorgekomen — ik bedoel wat zijn gezondheid betreft? Leek hij gedrukt, toberig, bezorgd — of iets van dien aard?”

Een oogenblik lang speelde er een eigenaardige glimlach om de smalle lippen van den man.

„Werkelijk, meneer Fane”, antwoordde hij op zeer beschermenden toon, „u begrijpt geloof ik, niet erg goed, in welke positie ik hier ben. Ik ben oudste deelgenoot in de firma — het eenige hoofd van de firma Marco, Skinner, Upton, Jukes en Drew. Drew was de jongste deelgenoot en had niet den geringsten invloed op de zaken: zijn tegenwoordigheid telde niet mee, of tenminste bijna niet. Hij had het voorrecht met mijn firma geassocieerd te zijn, en in de toekomst zou hij zijn positie ongetwijfeld veel verbeterd hebben — ja, het feit dat hij met mijne firma geassocieerd was, was hier de waarborg voor. U zult ongetwijfeld inzien, dat ik onder deze omstandigheden er niet bijzonder op lette of hij er gezond of ziek, of toberig of bezorgd of moe, of hoe ook uitzag. Ik had vreeselijk het land toen hij bij mijne firma een client introduceerde, wiens bankbiljetten de bank niet wilde aannemen, en dit zeide ik hem dan ook ronduit. Het was een onvergeeflijke domheid die hij zich hiermede veroorloofde — een ongehoorde

KONINGIN ALEXANDRA
VAN DENEMARKEN.

Vereenigde foto-bureaux.

HET SLOT AMALIENBORG VAN ONZE AANSTAANDE KONINKLIJKE GASTEN, TE KOPENHAGEN.

Foto H. M. J. F. Thijs.

IJZERDRAADVERSPERRING MET SLUIPGAT.

vrijheid. Ik had half zin hem te verzoeken als deelgenoot uit onze firma te treden — en zooals de zaken nu zijn uitgevallen, spijt het mij zeer, dat ik het niet deed ook. Het zou deze vreeselijke onaangenaamheden vermeden hebben die, zooals ik reeds zeide, op mijn firma terugslaan”.

Terwijl hij de woorden, „mijn firma”, voor de vijfde of zesde maal herhaalde, leek zijn lichaam op te zwellen, evenals zijn borst het reeds gedaan had. Ik voelde dat verder praten met zulk een man geheel nutteloos zou zijn. Na hem dus gezegd te hebben, dat ik gaarne zou doen wat in mijn vermogen was om de zaken van den armen Drew te helpen op orde brengen, gesteld, dat geen zijner betrekkingen of andere vrienden zich hiervoor mochten aanmelden, verliet ik hem.

Ik had minstens tien minuten noodig, om Marco's atmosfeer kwijt te raken. Het was alsof zij om mij heen bleef hangen. Wat een afschuwelijke man, waren de woorden, die ik bij mij zelfven herhaalde; wat een wezen om als vader, of broeder, of, wat nog het ergste van alles zou zijn, als echtgenoot te hebben! Niettegenstaande zijn grooten rijkdom, was hij ongehuwd. Had hij, vroeg ik mij af, ooit de brutaliteit gehad, een vrouw ten huwelijk te vragen? Lang daarna werd mij verteld, dat hij getracht had een een Peers te huwen, doch dat hij afgewezen was, en dat hij van dien dag af vrouwen verafschuwde.

Drew's bediende had erg roode oogen toen hij mij opendeed, en mijn enkele woorden van medegevoel deden opnieuw tranen langs zijn wangen biggelen.

„Vertel mij eens”, zeide ik, toen ik alleen met hem in een kamer was, „hoe is het gebeurd?”

„Door gas, meneer”, antwoordde hij na een oogenblik gezwegen te hebben. „Hij ging in zijn slaapkamer, sloot de deur af en draaide het gaskraantje open zonder het gas aan te steken”.

„Dat had jouw dood ook kunnen zijn”, zeide ik snel.

„O neen, meneer, hij zou mij nooit kwaad hebben willen doen, dat zou hij niet. Vóór hij in zijn kamer ging, gaf hij mij dit briefje, en zei, dat ik een eindje moest gaan wandelen, en 't briefje niet

open moest maken en lezen vóór ik een uur weg was.”

Hij overhandigde mij het briefje in de enveloppe. Het bevatte slechts een paar regels — een waarschuwing om niet met regels — een slaapkamer te komen, of dichtbij zijn slaapkamer, daar hij het gaskraantje had opengezet.

„Ik kwam dadelijk in een taxi terug meneer”, ging de eerlijke kerel voort, „maar toen was 't al te laat. Ik brak dadelijk de deur open, maar hij was al dood”.

En wederom begon hij te snikken.

„Welke bloedverwanten heeft hij?” vroeg ik, toen de armen kerel een beetje gekalmeerd had. Het contrast tusschen het verdriet van dezen trouwen knecht, en de houding van den pompeuzen, genaturaliseerden vreemdeling met wien ik zooeven gesproken had, trof mij ten zeerste.

„Zooover ik weet, heeft hij geen andere verwanten dan zijn vader, meneer, en die is, zooals meneer Drew me gisteren nog vertelde, in Rusland. Tenminste ik geloof dat hij Rusland zei”.

Ik zweeg gedurende eenige oogenblikken.

(Wordt vervolgd.)

EEN SLUIPGAT IN EEN IJZERDRAADVERSPERRING.

HET sparen van een doorgang in een ijzerdraadversperring, zoodanig, dat de eigen patrouilles tot het laatste oogenblik daardoorheen weer terug kunnen komen, is altijd min of meer bedenkelijk van de waarde van het nederzigt of zoodanig. De „deur” moet praktisch n.l. steeds zoo lang open blijven, terwijl de terugkeer — als hij nog geschiedt — meestal wel zeer overhaast zal plaats hebben, zoodat het sluiten dikwijls veel kans heeft, er geheel bij in te schieten.

Het beste is dan ook meestal, het sluiten aan een, niet mee naar buiten gaand, zich zoo lang verdekt opstellend, persoon op te dragen en te zorgen, dat de, door deze te verrichten, werkzaamheden zoo eenvoudig mogelijk zijn.

De eerste afbeelding geeft een voorbeeld van een hier te lande wel eens toegepaste methode.

Ter plaatse van de doorgang houdt men de draden, na hen voor zoo veel noodig verlengd te hebben, tijdelijk met behulp van twee lange, op enkele klampjes geplaatste liggers omhoog. Tot sluiting van de versperring heeft men dan alleen de liggers van de klampjes te lichten (wringen — zwiepen), en naar zich toe te halen.

De methode is buitengewoon eenvoudig... maar meestal denkt men er niet aan.

Een nadeel is, dat een dergelijke doorgang niet geschikt is voor rijwielen of paarden, doch dit is in de, in de praktijk voorkomende gevallen (in het bijzonder bij onze inundatie-stellingen), dikwijls geen bezwaar.

De liggers, waarmede men de draden omhoog houdt, moeten, om te maken, dat de prikkels van het prikkeldraad er geen vat op kunnen krijgen en het terughalen zouden kunnen bemoeilijken, zoo glad mogelijk zijn, liefst dus b.v. van ijzer (gasbuizen — waterleidingbuizen) of bamboe.

Op de eerste afbeelding bevindt het rijtje kruipende cadetten — die in de nieuwe, grijsgroene jassen — zich juist in de doorgang.

De tweede afbeelding stelt dezelfde nederzigt voor, onmiddellijk na het weghalen der buizen.

Wat de versperring van de afbeeldingen betreft, zij nog opgemerkt, dat deze niet geheel „af” is, doch dat er door finantieele redenen verscheidene draden ontbreken, welke men in oorlogstijd nog zou moeten aanbrengen, en dat om dezelfde redenen heel wat prikkeldraden maar door gladde draden vervangen waren.

Heeft men veel tijd, materialen en een paar handige menschen, dan kan men zulke versperringen (en ook het „mechaniek” van het sluipgat) natuurlijk nog op allerlei wijzen verbeteren. Doch reeds in den afgebeelden, nog niet voltooide vorm kunnen zij groote diensten aan den verdediger bewijzen; nog de laatste Balkan-oorlog heeft dit voor de zoo veelste maal op duidelijke wijze doen uitkomen.

W. H. C.

Foto H. M. J. F. Thijs.

DEZELFDE IJZERDRAADVERSPERRING NA HET WEGTREKKEN VAN DE BUIZEN.